

Силабус
навчальної дисципліни
Дитяча література
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Середня освіта (Українська мова і література)»
Спеціальність 014 Середня освіта
Предметна спеціальність 014. 01 українська мова і література
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни обов'язкова

Викладач Ольга ХАРЛАН
Посилання на сайт <https://bdpu.org.ua/harlan-olga-dmitrivna/>
Контактний телефон 0957464790
E-mail викладача: olhakhharlan@ukr.net od_kharlan@bdpu.org.ua
Графік консультацій четвер, 14.00-15.00,

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90	16	14	60	екзамен

Семестр: осінній (6 семестр)

Мова навчання: українська

Ключові слова: дитяча література, література в дитячому читанні, художня література, жанр, тематично-проблемний комплекс.

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Дитяча література» є формування стійкого читацького інтересу, вдосконалення вмінь аналізу художнього тексту, розширення світогляду студентів.

Завдання – одержати цілісне уявлення про дитячу літературу як цілком самостійне історико-літературне явище, що відбиває загальні тенденції розвитку вітчизняної і світової культури, літератури, а також педагогічної думки; вивчити творчість видатних дитячих письменників України ХХ – перших десятиліть ХХІ ст.; виробити навички аналітичного підходу до художнього тексту, адресованого дитині або підлітку; вивчити напам'ять корпус віршованих і прозових текстів, обов'язкових при роботі з дітьми і підлітками; продемонструвати на практиці володіння ключовими літературно-критичними письмовими жанрами: анотація, рецензія, огляд дитячого літературного видання; художніми жанрами: літературна казка (стилізація, пародія, ін.), загадка, розповідь (в основі якої - динамічний захоплюючий сюжет)

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:**

- визначений програмою навчальний матеріал;
- особливості формування й етапи розвитку дитячої літератури ХХ – перших десятиліть ХХІ ст. як органічної складової української літератури;
- ключові проблеми дитячої літератури та їхню трансформацію в історико-культурному діахронічному вимірі;
- найважливіші моменти творчої біографії письменників, які пов'язані з появою визначних творів у сфері дитячої літератури;
- тексти художніх, публіцистичних творів та основні ідеї наукових праць, які розглядаються в цьому курсі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти:**

- визначати фактори, які сприяли виокремленню дитячої літератури як специфічної галузі української літератури;
- характеризувати етапи зародження й формування дитячої літератури, окреслювати шляхи її розвитку;

- осягати естетичну природу та пізнавальний, виховний, розвивальний потенціал літератури для дітей як органічної складової української літератури;
- творчо застосовувати знання з інших наук (психологія, історія, філософія) під час вивчення курсу;
- здійснювати мотивований відбір творів для дитячого читання через призму їхнього впливу на становлення індивіда та формування естетичного смаку дитини;
- удосконалювати навички виразного читання творів;
- розвивати свій читацький смак та підвищувати філологічний рівень;
- використовувати знання курсу «Дитяча література» для поліпшення своєї філологічної освіти.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з української мови та літератури, педагогіки, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в ЗЗСО. ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях. ЗК 02. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК 08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та значення в розвитку суспільства, техніки й технологій. ФК 01. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину української літератури. ФК 02. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їхні мовно-комунікативні вміння й навички в літературній освіті. ПК 01. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української літератури в практиці викладання української літератури в ЗЗСО. ПК 04. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій в сучасному суспільстві. ПК 06. Здатність володіти законами аналізу літературознавчих одиниць, розуміти ієрархічний взаємозв’язок між ними.	РН 02. Демонструє вміння на-вчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їхні мовно-комунікативні вміння й навички засобами української літератури, інтегрованого навчання. РН 07. Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (літератури), оперує базовими категоріями та поняттями. ПРН 01. Знає сучасні філологічні засади навчання української літератури, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні. ПРН 02. Пояснює особливості розвитку української літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв’язках зі світовою літературою й культурою; порівнює літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності. ПРН 05. Застосовує різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв’язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури. ПРН 06. Використовує гуманістичний потенціал української літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України. ПРН 10. Має критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі розв’язання соціальних і професійних завдань, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

Тема 1. Література для дітей і про дітей перших десятиліть ХХ ст.

Тема 2. Українська дитяча література у світлі модерністських тенденцій.

Тема 3. Тематичне і жанрове оновлення поезії для дітей у другій половині ХХ ст.

Тема 4. Жанрові особливості прози та драматургії для дітей у другій половині ХХ ст.

Тема 5. Особливості розвитку літератури для дітей кінця XX – початку XXI ст.

Тема 6. Сучасна поезія для дітей: багатство проблематики та образів.

Тема 7. Тематично-жанрові особливості сучасної прози та драматургії для дітей.

Тема 8. Видавництва, періодичні та тематичні видання для дітей у XX – перших десятиліттях XXI ст.

Методи навчання: Лекція. Практичне заняття. Бесіда. Дослідницький метод. Метод виявлення реакції читача. Художня інтерпретація. Самостійна робота: домашні завдання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, вміння аналізувати художній твір, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, ноутбук, телефон.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять та виконання самостійної роботи. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, вміння аналізувати художній твір, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань. Під час виконання завдань, що виносяться на самостійне опрацювання важливим є уміння робити спостереження щодо загального розвитку дитячої літератури, формулювати важливі та основні тези щодо обговорюваних тем, виразно читати напам'ять художні тексти.

Підсумковий контроль відбувається у формі екзамену.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Практичні заняття	35		
Самостійна робота (бесіда за запропонованими темами для самостійного опрацювання, поезії напам'ять)	15		
Підсумковий контроль		50	
Екзамен:	50		

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
Практичне заняття 1	0,3	0,5	1	2	3	4	5
Практичне заняття 2	0,3	0,5	1	2	3	4	5
Практичне заняття 3	0,3	0,5	1	2	3	4	5
Практичне заняття 4	0,3	0,5	1	2	3	4	5
Практичне заняття 5	0,3	0,5	1	2	3	4	5
Практичне заняття 6	0,3	0,5	1	2	3	4	5
Практичне заняття 7	0,3	0,5	1	2	3	4	5
Максимальна кількість набраних балів	2,4	3,5	7	14	21	28	35

Таблиця 3. Розподіл набраних студентом балів під час самостійної роботи

Самостійна робота	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
Самостійна робота 1	0,3	0,4	0,7	1	1,3	1,7	2

Самостійна робота 2	0,3	0,4	0,7	1	1,3	1,7	2
Самостійна робота 3	0,3	0,4	0,7	1	1,3	1,7	2
Самостійна робота 4	0,3	0,4	0,7	1	1,3	1,7	2
Самостійна робота 5	0,3	0,4	0,7	1	1,3	1,7	2
Самостійна робота 6	0,3	0,4	0,7	1	1,3	1,7	2
Самостійна робота 7	0,2	0,6	0,8	1	1,2	1,8	3
Максимальна кількість набраних балів	2	3	5	7	9	12	15

Передбачено проведення **екзамену** в усній формі. Кожна екзаменаційна картка містить три питання, що сукупно охоплюють усі важливі аспекти навчального курсу.

Критерії оцінювання навченості здобувачів під час підсумкового контролю:

- повнота й ґрунтовність викладу;
- аргументованість тверджень;
- суб'єктне усвідомлення змісту;
- творче осмислення набутих теоретичних знань;
- термінологічна коректність

Таблиця 4. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю

Кількість балів	Виклад матеріалу
«відмінно / А» 90–100	Повне засвоєння та суб'єктне усвідомлення матеріалу. Твердження чітко аргументовані. Продемонстровано термінологічну грамотність.
«добре / В» 78–89	Повне засвоєння та суб'єктне усвідомлення матеріалу. Не всі твердження чітко аргументовані. Продемонстровано термінологічну грамотність.
«добре / С» 65–77	Повне засвоєння та часткове суб'єктне усвідомлення матеріалу. Не всі твердження чітко аргументовані. Наявні помилки щодо термінологічної грамотності.
«задовільно / D» 58–64	Часткове засвоєння матеріалу, недостатнє суб'єктне усвідомлення його. Нечітка аргументація тверджень. Часткова термінологічна некоректність.
«задовільно / E» 50–57	Часткове засвоєння матеріалу, суб'єктне його не усвідомлення. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.
«незадовільно / FX» 35–49	Теоретичний матеріал засвоєно фрагментарно. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.
«незадовільно / F» 1–34	Теоретичний матеріал не засвоєно. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.

Таблиця 5. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
39-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
32-38	добре		B (добре)
26-31			C (добре)

21-25	задовільно		D (задовільно)
14-20			E (задовільно)
8-13	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-7	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 6. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	Відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	Добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64	Задовільно		D (задовільно)
50-57			E (задовільно)
35-49	Незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел

Базова література

1. Качак Т. *Українська література для дітей та юнацтва*: підручник, 2016. Качак Т. *Українська література для дітей та юнацтва*: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 352 с.
2. *Українська література для дітей: хрестоматія* / [упорядкув. О.О. Гарачковської]. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 800 с.

Допоміжна література

1. Бойцун І. С. Твори Є. Гуцала для дітей: проблеми художньої майстерності: Автореф. дис. ...канд. філол.наук. 10.01.01. Запоріжжя, 2000. 20 с.
2. Дивосвіт «Веселки». Антологія літератури для дітей та юнацтва. Київ: Веселка, 2004.
3. Дитяча література. Хрестоматія. Маловідомі твори українських письменників II половини XIX – першої половини XX ст.: навч. посіб. / Упорядник Н.І. Богданець-Білокаленко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2006. 256 с.
4. Іванюк С. Адресат майбутнє: Герой і концепція адресата української радянської прози для дітей (1917-1941). Київ: Наукова думка, 1990.
5. Кизилова В.В. Художня специфіка української прози для дітей та юнацтва другої половини XX століття : монографія. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 400 с.

6. Кіліченко Л.М. Українська дитяча література. Київ: «Вища школа»,1988.
7. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. Київ: ВЦ «Академія», 1997. 752 с.
8. Луценко І. А., Подолинний А. М., Чайковський Б. Й. Зародження і розвиток давньої української дитячої літератури (XI — XVIII ст.). *Слово і час*. 1995. № 3. С. 69–75.
9. Новик О.П. Хронотоп дитячих повістей Івана Андрусяка. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70) № 1 Ч. 3 2020. С. 196–200.
10. Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії: До проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу. *Слово і час*. 2004. № 12. С. 20–26.
11. Папуша О. Дитяча література: на шляху теоретичного самоусвідомлення. *Studia methodologica*. Тернопіль: Підручники & Посібники, 2002. Вип. 12. С. 119–125.
12. Сап'яненко К. Формування у школярів національної самосвідомості засобами літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2002. №1. С.31–33.
13. Семенова М. Колискові пісні як творчість роду. *Берегиня*.1999. 41(20).
14. Славова М. Попелюшка літератури. Теоретичні аспекти літератури для дітей. Київ: ІПЦ «Київський університет», 2002. 81 с.
15. Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів. Київ, 1969
16. Українська дитяча література. Хрестоматія у 2-х т. / упоряд. І.А.Луценко, А.М. Подолинний, В.Й. Чайковський. Київ: Вища школа, 1992.
17. Українська дитяча література. Хрестоматія.: У 2 ч.: навч. посіб. / Упоряд: І.А. Луценко, А.М. Подолинний, Б.Й. Чайковський. Київ: Вища школа, 1992.

12. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ URL: <https://bdpu.org.ua/>
2. **Бібліотека української літератури**. URL: <http://www.ukrlib.com.ua/>
3. **Електронна бібліотека української літератури**. URL <http://www.utoronto.ca/elul/>
4. **EXLIBRIS**: українська електронна бібліотека : історія, публіцистика, художня література. URL: <http://exlibris.org.ua/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbu.gov.ua>)
6. **Поетика**: Бібліотека української поезії. URL: <http://poetry.uazone.net/>